

Nr 28.

Ankom till riksdagens kansli den 16 mars 1939 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning av framställningar angående pensioner och understöd åt vissa i statens tjänst anställda eller förut anställda personer m. m.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande över nedannämnda till utskottet hänvisade framställningar rörande det civila och det militära pensionsväsendet samt beträffande pensioner att utgå dels från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m., dels ock av affärsdrivande verks medel.

Beträffande utredningen i de ärenden, som behandlas i utlåtandet, får utskottet, i den mån redogörelse i det följande ej lämnas, hänvisa till vederbörande propositioner och motioner.

Civila pensionsväsendet.

1:o.

Förra småskollärarinnan Augusta Vilhelmina Gustafsson, född Johansson, (uppskjuten livränta). I motion II: 22 hemställer herr *Hallén* jämte två av kammarens övriga ledamöter, »att riksdagen måtte besluta, att f. d. småskollärarinnan i Trollhättans skoldistrikt Augusta Vilhelmina Gustafsson, född Johansson, måtte erhålla uppskjuten livränta av statsmedel, beräknad som om tjänstepensionsreglementet för folkskollärare m. fl. samt kungl. kungörelserna nr 492/1938 och 581/1935 varit gällande vid hennes avgång ur tjänsten».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Gustafsson är född den 7 juli 1877 och således 61 år gammal;
att hon avlade småskolläarinneexamen den 7 juni 1894;
att hon tjänstgjorde såsom småskollärarinna i Gestads skoldistrikt under tiden 15 februari 1895—15 september 1896 och i Vassända-Naglums skoldistrikt under tiden därefter intill den 1 januari 1916;

att hon tjänstgjorde såsom ordinarie småskollärarinna i Trollhättans skoldistrikt under tiden 1 januari 1916—30 augusti 1926, vilken sistnämnda dag hon vid en ålder av 49 år avgick från sin befattning med rätt till s. k. uppskjuten tjänstepension;

samt att statens pensionsanstalt genom beslut den 13 augusti 1937 tillförsäkrade henne en årlig tjänstepension av 84 kronor att utgå från och med den 7 juli 1937.

Utskottet.

Det i motionen väckta förslaget avser, att Gustafsson, som den 30 augusti 1926 vid en ålder av 49 år avgått från sin befattning som folkskolläraryrinn, skulle erhålla uppskjuten livränta av statsmedel, beräknad som om tjänstepensionsreglementet för folkskollärare m. fl. av den 17 juni 1938 (nr 423) samt kungörelserna nr 492/1938 med föreskrifter rörande tillämpning av samma reglemente och nr 581/1935 med föreskrifter angående uppskjuten livränta varit gällande vid hennes avgång från tjänsten. Detta förslag innebär sålunda, att ifrågavarande bestämmelser skulle retroaktivt tillämpas å Gustafsson. Utskottet har icke kunnat undgå att finna ett dylikt förfarande ur principiella synpunkter betänkligt. Med hänsyn härtill och då ett bifall till motionen med all sannolikhet skulle medföra icke önskvärda konsekvenser, har utskottet ansett sig böra avstyrka bifall till densamma.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion II: 22 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Militära pensionsväsendet.

2:o.

Kaptenen i marinintendenturkårens reserv K. J. T. Låftman. I motion II: 98 har herr *Holmgren* hemställt, att riksdagen ville medgiva, att kaptenen i marinintendenturkårens reserv Karl Johan Torsten Låftman må komma i åtnjutande av pension enligt § 15 i förordningen den 9 juni 1933 (nr 361) angående marinintendenturkåren i flottans reserv.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Låftman är född den 29 juli 1880 och således 58 år gammal;

att han den 15 maj 1902 antagits till e. o. kammarskrivare vid flottans station i Stockholm;

att han den 29 september 1905 utnämnts till marinunderintendent vid marinintendenturkåren;

att han den 31 augusti 1907 erhållit avsked med rätt att som lönlös kvarstå i flottan;

att han den 4 juli 1910 erhållit tillstånd att återinträda i tjänst vid marinintendenturkåren med rättighet att åtnjuta lön från och med augusti månad 1910;

att han den 31 december 1911 utnämnts till marinintendent av 2. graden vid marinintendenturkåren;

att han den 29 maj 1914 erhållit avsked med tillstånd att kvarstå vid marinintendenturkåren i flottans reserv;

att han den 11 december 1936 utnämnts till marinintendent av 1. graden

vid marinintendenturkåren i flottans reserv och den 3 mars 1938 förklarats vara kapten i marinintendenturkårens reserv; samt

att han — efter att hava överförts till reserven — dels varit inkallad till tjänstgöring från och med den 4 augusti 1914 till och med den 20 januari 1918, dels ock frivilligt tjänstgjort från och med den 1 oktober 1934 till och med den 30 september 1935.

Låftman anhöll i en den 16 mars 1938 dagtecknad ansökan, att marinförvaltningen måtte förklara honom berättigad till pension jämlikt § 15 mom. 1 förordningen den 9 juni 1933 angående marinintendenturkåren i flottans reserv. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 2 juli 1938 hemställde *marinförvaltningen* i anledning av ansökningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Låftman måtte komma i åtnjutande av pension enligt nyssnämnda förordning. Marinförvaltningen anförde därvid i huvudsak följande:

Förordningen den 9 juni 1933 (nr 361) angående marinintendenturkårens reserv vore enligt dess övergångsbestämmelser mom. a) icke tillämplig å sökanden, enär han, som vore född den 29 juli 1880, vid ikraftträdandet av förordningen uppnått för hög ålder för att med tillämpning av förordningens bestämmelser bliva skyldig att fullgöra minst en repetitionsövning. Bestämmelserna i förordningen den 11 december 1903 (nr 130 s. 8) angående marinintendenturkåren i flottans reserv vore i stället tillämpliga å sökanden. Till kategorien förtidsavgången personal, vartill sökanden vore att hänföra, utginge icke pension enligt sistnämnda författning. På grund härav vore marinförvaltningen förhindrad tillerkänna sökanden pension.

Marinförvaltningen hade inhämtat yttrande från chefen för marinintendenturkåren, vilken anført att sökanden, utan att skyldighet därtill förelagat, likväl efter ikraftträdande av förordningen nr 361/1933 varit inkallad till tjänstgöring av betydligt längre varaktighet än som enligt förordningen erfordrades i form av repetitionsövning för att bliva berättigad till pension. Med hänsyn härtill och då sökanden jämväl varit under mer än 3 år inkallad till tjänstgöring under mobilisering samt dessutom under mer än 8 år erlagt för stampersonalen stadgade pensionsavgifter, hade chefen för marinintendenturkåren ansett skäligt att sökanden bereddes pension.

Jämväl chefen för Ostkustens marindistrikt hade förklarat, att han, med hänsyn till den långa tid, varunder sökanden varit inkallad till tjänstgöring, därav mer än tre år under mobilisering, funne billighetsskäl tala för att sökanden bereddes pension.

Statskontoret hemställde i avgivet utlåtande, att framställningen icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd. Statskontoret anförde därvid, bland annat, följande:

»Enligt statskontorets mening synes det med hänsyn till konsekvenserna vara betänkligt att medgiva undantag från de i övergångsbestämmelserna till berörda författning meddelade stadgandena om begränsning av ifrågasvarande pensionsförmån åt äldre reservpersonal. Av förarbetena till de nuvarande bestämmelserna om reservpersonalens pensionsförmåner framgår nämligen, att frågan om de nya förmånernas tillämpande beträffande redan i reserven anställd personal varit föremål för ingående prövning. I skrivelse, nr 236, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag angående reglering av reservpersonalens avlönings- och pensionsförmåner m. m. jämte i ämnet väckta

motioner framhöll sålunda 1927 års riksdag uttryckligen, att vad av Kungl. Maj:t föreslagits beträffande tillämpningen av de nya pensionsförmånerna å den dåvarande reservpersonalen — nämligen att dessa förmåner borde begränsas till dem, som icke redan nått den ålder, då tjänstgöringsskyldigheten i fred för framtiden vore avsedd att upphöra — icke föranlett någon erinran från riksdagens sida utom såvitt avsåge personal, som för det dåvarande icke vore underkastad någon fredstjänstgöringsskyldighet och i följd härav ej heller tillförsäkrad pension. Sistnämnda förhållande ägde rum i fråga om, bland annat, flottans och kustartilleriets reserver tillhörande förtidsavgången personal. För dessa kategorier genomförde riksdagen en skärpning av villkoren utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit.

Därest de sålunda meddelade bestämmelserna om inskränkning av rätt för äldre reservpersonal att komma i åtnjutande av de nya pensionsförmånerna skulle anses vara för restriktiva, synes ändring härutinnan böra efter hänvändelse till riksdagen ske genom författningsändring och icke genom meddelande av dispens i det enskilda fallet. Särskilt betänkligt skulle det enligt statskontorets mening vara att, såsom i förevarande fall ifrågasatts, låta den i författningen som villkor för reservpension föreskrivna tjänstgöringen kompenseras av annan, frivillig tjänstgöring. Ett medgivande i sådan riktning skulle sannolikt framkalla anspråk på enahanda förmån från ett flertal beställningshavare i reserverna.»

Genom beslut den 28 oktober 1938 fann *Kungl. Maj:t* marinförvaltningens framställning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Till stöd för det i *motionen* framställda yrkandet har motionären anfört, bland annat, följande:

Det syntes vara förenat med rättvisa och billighet, att Låftman, som under 8 år fullgjort även aktiv tjänst och under denna tid erlagt för stampersonal stadgade pensionsavgifter och som fortfarande intill fyllda 65 år allttjämt hade att fullgöra tjänstgörings- och beredskapsskyldighet som officer i reserven, tillerkändes med förenämnda åligganden förenad rätt till pension med 900 kronor för år. Av generalrullan över marinintendenturkåren framginge, att samtliga officerare tillhörande marinintendenturkårens reserv och födda före år 1893 åtnjote författningsenlig pension med undantag av Låftman och två andra officerare. Av dessa senare hade övergått från aktiv stat till reserven, den ene år 1930 och den andre år 1921. Då ingen av dem i olikhet med Låftman därefter fullgjort tjänstgöring, kunde ej för dem åberopas samma skäl för framställning om pension som för Låftman. Härav framginge, att beviljande av pension åt Låftman icke kunde medföra konsekvenser med avseende å andra officerare i marinintendenturkårens reserv.

Utskottet.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, är Låftman icke berättigad till pension enligt förordningen den 9 juni 1933 (nr 361) angående marinintendenturkåren i flottans reserv, enär han vid ikraftträdandet av denna förordning uppnått för hög ålder för att bli skyldig att fullgöra minst en repetitionsövning. Icke heller äro pensionsbestämmelserna i förordningen den 11 december 1903 angående marinintendenturkåren i flottans reserv tillämpliga å honom. Låftman är sålunda icke författningsenligt berättigad till pension på grund av sin tjänstgöring såsom marinintendent i reserven. Vid bedömande av frågan, huruvida Låftman av billighetsskäl bör tillerkännas pension, synes avgörande vikt böra fästas därvid, att det vid antagandet av

de nuvarande bestämmelserna om reservpersonalens pensionsförmåner uttryckligen förutsatts, att dessa förmåner skulle begränsas till dem, som icke vid bestämmelsernas ikraftträdande redan uppnått den ålder, då tjänstgöringsskyldigheten i fredstid avsetts skola upphöra. I likhet med statskontoret anser utskottet, att ett undantag från de sålunda fastställda reglerna för ifrågavarande pensionerings omfattning måste komma att medföra vittgående konsekvenser. Att, såsom i den förevarande motionen ifrågasatts, låta den som villkor för reservpension föreskrivna tjänstgöringen kompenseras av annan, frivillig tjänstgöring, torde, såsom statskontoret framhållit, icke kunna ifrågakomma. Ett medgivande i sådan riktning skulle sannolikt framkalla anspråk på enahanda förmåner från ett flertal beställningshavare i reserverna. På grund av det anförda och då en framställning om beredande av reservpension åt Låftman nyligen prövats av Kungl. Maj:t utan att hava föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka bifall till motionen.

Åberopande det anförda får utskottet alltså hemställa,

att förevarande motion II: 98 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Anslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

I. Justitiedepartementet.

3:o.

Biträdet hos justitiekanslersämbetet Elin Beate Lagercrantz. I en den 17 februari 1939 dagtecknad proposition nr 110 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 1 föreslagit riksdagen medgiva, att biträdet hos justitiekanslersämbetet Elin Beate Lagercrantz må från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1,008 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Lagercrantz är född den 28 juli 1869 och således 69 år gammal;

att hon sedan november månad 1906 eller under mer än 32 år varit anställd såsom biträde hos justitiekanslersämbetet;

att hon under denna sin anställning ombesörjt förekommande renskrivningsarbete samt även uppsatt enklare expeditioner, varjämte hon anlitats för en del arbete tillhörande registratorns befattning såsom redogörare hos ämbetet;

att hon dessutom under tiden 1 januari 1921—31 mars 1922 innehaft uppdrag att under registratorns ledning utföra diarietföring och sådan granskning av arbetsredogörelser, som icke erfordrade juridisk utbildning;

att den för henne fastställda dagliga arbetstiden — med undantag för förenämnda tid 1 januari 1921—31 mars 1922, under vilken hon innehaft heltidstjänst — uppgått till 2 timmar under åren 1906—1912 och 3 timmar under tiden därefter, vartill särskilt under senare år kommit arbete å övertid;

att Lagercrantz' avlöning, bortsett från dyrtidstillägg och ersättning för övertidsarbete, utgjort 1,600 kronor för år under tiden 1 januari 1921—31 mars 1922, 1,200 kronor för år under tiden 1 april 1922—30 september 1937 samt 1,500 kronor för år under tiden därefter;

samt att hon dels före sin anställning hos justitiekanslersämbetet och dels vid sidan om denna vid skilda tillfällen utfört skrivarbete åt statliga myndigheter, nämligen justitiedepartementet, Svea hovrätt och Dalautredningen, för vilket arbete hon uppburit ersättning med sammanlagt något över 3,000 kronor.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

II. Utrikesdepartementet.

4:o.

Förste kanslivaktmästaren vid svenska beskickningen i Rom Umberto Crescini. I en till riksdagen avlåten, den 17 februari 1939 dagtecknad proposition nr 110, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 2 föreslagit riksdagen medgiva, att förste kanslivaktmästaren vid svenska beskickningen i Rom Umberto Crescini må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1,008 kronor, varå dyrtidstillägg ej skall utgå.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Crescini, som är italiensk medborgare, är född den 20 augusti 1866 och alltså 72 år gammal;

att han sedan den 1 november 1919 varit anställd såsom förste kanslivaktmästare vid svenska beskickningen i Rom;

samt att han under de senaste fyra åren åtnjutit en årlig avlöning av 2,350 kronor, varå ej utgått dyrtidstillägg.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

III. Försvarsdepartementet.

5:o.

Konstruktören å marinförvaltningens ingenjöravdelning Axel Ludvig Theodor Nilson. I en till riksdagen avlåten, den 17 februari 1939 dagtecknad proposition nr 110, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 3 föreslagit riksdagen medgiva, att konstruktören å marinförvaltningens ingenjöravdelning Axel Ludvig Theodor Nilson må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 3,108 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Nilson är född den 3 april 1872 och således 66 år gammal;

att han varit anställd vid ingenjördepartementet å Karlskrona örlogsvarv under tiden 1 oktober 1887—30 november 1902, därav intill utgången av februari månad 1901 såsom daglönare och under tiden därefter såsom ritare med månadslön;

att han från och med den 1 december 1902 varit anställd å marinförvaltningens ingenjöravdelning med tjänstgöring till en början såsom ritare och senare såsom konstruktör;

samt att Nilsons avlöning sedan den 1 juni 1932 utgjort 6,672 kronor för år jämte dyrtidstillägg enligt för befattningshavare vid nyreglerade verk gällande grunder.

Statskontoret har — under hänvisning till 1936 års riksdags beslut i fråga om pension åt förre konstruktören vid arméförvaltningens fortifikationsdepartement, ingenjören N. Sjunnesson (prop. nr 92, p. 1.; bankoutsk. utl. nr 20, p. 4; riksd. skr. nr 364) — tillstyrkt, att Nilson, som syntes kunna åberopa en anställningstid i statens tjänst av omkring 45 år efter 21 års ålder, finge komma i åtnjutande av årlig pension med det av marinförvaltningen föreslagna beloppet, 3,444 kronor.

Departementschefen har ansett pensionsbeloppet böra med hänsyn till att Nilson ej erlagt några pensionsavgifter reduceras till förslagsvis 3,108 kronor.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

6:o.

Förre indelte soldaten vid Jämtlands fältjägerregemente, furiren Johan Gottfrid Forsberg. Under punkten 4 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre indelte soldaten vid Jämtlands fältjägerregemente, furiren Johan Gottfrid Forsberg må, räknat från och med den 1 januari 1939, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 468 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Forsberg är född den 24 juli 1875 och alltså 63 år gammal;
att han varit anställd såsom indelt soldat vid Jämtlands fältjägerregemente under tiden 23 februari 1900—1 november 1937;
att han förordnats till furir i regementet;
att han åtnjuter underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa med, förutom dyrtidstillägg, 100 kronor för år;
att han under åren 1914—1937 varit inkallad till ständig tjänstgöring vid regementet i egenskap av dagkorpral eller vedgårdsförman under en tid av sammanlagt omkring 15 år 6 månader, därvid frånräknats den tid om 30 dagar årligen, varunder han fullgjort honom såsom indelt soldat åliggande repetitionsövningar;
att Forsbergs avlöning under de senaste 5 åren uppgått till i medeltal omkring 1,200 kronor för år förutom dyrtidstillägg och naturaförmåner;
samt att Forsberg befinner sig i stort behov av understöd.

Sedan Forsberg — under återopande av kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, jämförd med kungörelsen den 18 juni 1937 (nr 449) angående tillämpning å viss indelt personal vid armén av förstnämnda kungörelse — hos statens pensionsanstalt gjort framställning om pension, har pensionsanstalten genom beslut den 4 april 1938, när Forsberg icke före uppnådda 60 levnadsår varit under en tid av sammanlagt minst 15 år inkallad till ständig tjänstgöring, funnit sig på grund av bestämmelserna i 2 § omförmälda kungörelse den 7 december 1934 (nr 585) förhindrad att tilldela honom pension.

Forsberg har sedermera hos Kungl. Maj:t anhållit att komma i åtnjutande av pension.

Arméförvaltningens civila departement har — under erinran att 1938 års riksdag (prop. nr 244, p. 3 och 4; bankoutsk. utl. nr 31, p. 4 och 5; riksd. skr. nr 194) beviljat pension till belopp av 468 kronor åt envar av förre indelte soldaten vid Dalregementet, furiren A. Falk och indelte furiren vid Västerbottens regemente, sergeanten S. E. Widmark, vilka varit inkallade till ständig tjänstgöring under respektive 18 år 8 månader och 16 år 6 månader men i likhet med Forsberg icke haft dylik tjänstgöring under en

tid av minst 15 år före 60 års ålder — hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen bevilja Forsberg en årlig pension till belopp av 468 kronor, att utgå från och med den 1 januari 1939.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts ifrågasvarande förslag, hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

7:o.

Förre indelte korpralen vid Dalregementet, furiren Johan Törn. Under punkten 5 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre indelte korpralen vid Dalregementet, furiren Johan Törn må, räknat från och med den 1 januari 1939, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 468 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Törn är född den 21 januari 1870 och således 69 år gammal;

att han varit anställd såsom indelt soldat (korpral) vid Dalregementet under tiden 22 mars 1889—30 juni 1938;

att han förordnats till furir i regementet;

att han åtnjuter underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa med, förutom dyrtidstillägg, 250 kronor för år ävensom korpralstillägg med 60 kronor för år;

att han under åren 1915 och 1916 samt 1921—1938 varit inkallad till ständigt tjänstgöring vid regementet i egenskap av dagkorpral, tvättmästare eller biträde hos regementsväbeln under en tid av sammanlagt omkring 17 år 3 månader, därvid frånräknats den tid av omkring 30 dagar årligen, varunder han fullgjort honom såsom indelt soldat åliggande repetitionsövningar;

att hans avlöning utgjort 1,385 kronor för år förutom dyrtidstillägg och naturaförmåner;

samt att Törn lever i knappa ekonomiska omständigheter.

Enär Törn före uppnådda 60 levnadsår icke varit under en tid av sammanlagt minst 15 år inkallad till ständigt tjänstgöring, är han ej berättigad till pension enligt kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetspersonal i statens tjänst, jämförd med kungörelsen den 18 juni 1937 (nr 449) angående tillämpning å viss indelt personal vid armén av förstnämnda kungörelse.

Då i förevarande ärende föreligga i huvudsak enahanda förhållanden som i det under föregående punkt behandlade, hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla förevarande framställning.

8:o.

F. d. indelte furiren Per Gustaf Lundberg. I motion I: 9 hemställer herr *Karlsson, Oscar Gottfrid*, »att riksdagen måtte besluta tillerkänna f. d. furiren Per Gustaf Lundberg, Örberga församling, Östergötlands län, ett understöd av 350 kronor att utgå från den 1 januari 1939 under hans återstående livstid».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Lundberg är född den 27 januari 1869 och alltså 70 år gammal;

att han varit anställd vid Göta artilleriregemente under tiden 1 november 1888—31 oktober 1890 ävensom såsom indelt soldat vid förutvarande Första livgrenadjärregementet och Livgrenadjärregementet under tiden 20 mars 1891—15 april 1929;

att han från och med den 7 augusti 1914 till och med den 31 december 1927 eller under 13 år 4 månader 25 dagar varit i ständigt tjänstgöring såsom köksfurir och ställföreträdande köksföreståndare;

att han enligt läkarintyg på grund av reumatism i högra skulderleden och svåra clavusbildningar under fotsulorna är oförmögen att genom arbete försörja sig;

att de clavusbildningar, varav han lider, enligt utdrag ur regementets sjukrulla uppkommit under Lundbergs tjänstgöring i regementets kök åren 1914—1917;

att han enligt intyg av vederbörande kommunalnämndsordförande befinner sig i ekonomiska svårigheter;

samt att Lundberg dels åtnjuter underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa, för närvarande uppgående till, inberäknat dyrtidstillägg, 460 kronor för år, dels ock uppbär svärdspension ävensom understöd från Konungens hospitalsfond och från Invalidfonden med tillhoppa 90 kronor årligen.

I en vid 1935 års riksdag väckt *motion I: 18* hemställdes, att riksdagen måtte bevilja Lundberg en årlig pension till sådant belopp, att densamma tillika med Lundberg då tillkommande gratial från Vadstena krigsmanshuskassa komme att uppgå till 948 kronor årligen.

I häröver avgivet utlåtande (utl. nr 45 p. 28) erinrade *bankoutskottet* till en början, att frågan om beredande av särskild pensionsförmån utöver Vadstena underhåll åt indelt manskap, som varit inkallat till ständigt tjänstgöring, för det dåvarande vore föremål för Kungl. Maj:ts prövning samt att statskontoret förklarar sig anse bestämmelserna i kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst vara tillämpliga å sådana indelta, som under kommendering till ständigt tjänstgöring utfört arbetsuppgifter, som eljest fullgjordes av civil personal i förmans- eller arbetaranställning. Vad anginge förslaget om pension åt Lundberg hade utskottet vid det förhållandet, att Lundberg endast kunde räkna något över 13 år i ständigt tjänstgöring, under vilken han förrättat rent militär eller

militär handräckningstjänst, funnit sig icke kunna tillstyrka, att han skulle komma i åtnjutande av särskild pension utöver underhållet från Vadstena krigsmanhuskassa. Utskottet avstyrkte alltså bifall till den väckta motionen.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

I proposition till 1937 års riksdag (prop. nr 158) föreslog härefter *Kungl. Maj:t* riksdagen medgiva, att indelt personal vid armén, som varit inkallad till ständig tjänstgöring och kvarstått i sådan tjänstgöring efter den 31 december 1934, skulle, oavsett arten av det arbete den indelte haft att förrätta, kunna tillerkännas pension enligt bestämmelserna i kungörelsen nr 585/1934, därest för kungörelsens tillämpning eljest gällande förutsättningar vore för handen. *Riksdagen* beslöt i enlighet med *Kungl. Maj:ts* förslag (riksd. skr. nr 178).

Av den lämnade redogörelsen framgår, att utskottets avvisande hållning till det vid 1935 års riksdag väckta förslaget om beredande av särskild pension åt Lundberg utöver underhållet från Vadstena krigsmanshuskassa motiverats därmed, att Lundberg endast kunde räkna något över 13 år i ständig tjänstgöring, under vilken tid han förrättat rent militär eller militär handräckningstjänst. Av utredningen framgår vidare, att Lundberg icke är berättigad till pension med tillämpning av förberörda av 1937 års riksdag beslutade grunder för pensionering i vissa fall av indelt personal vid armén, som varit inkallad till ständig tjänstgöring. Med hänsyn härtill och då några nya omständigheter av betydelse för ifrågavarande pensioneringsspörsmåls bedömande icke tillkommit, saknar utskottet anledning att frångå den ståndpunkt, utskottet intog vid 1935 års riksdag.

Utskottet.

Utskottet hemställer förty,

att förevarande motion I: 9 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

9:o.

F. landstormsförrådsförvaltaren Karl August Karlsson. I motion I: 20 har herr *Lindbärg* yrkat, »att riksdagen måtte besluta, att förre förrådsvaktmästaren Karl August Karlsson må under sin återstående livstid fr. o. m. den 1 januari 1939 beviljas en årlig pension ur Vadstena krigsmanshuskassa, som om han tjänat för understöds erhållande föreskriven tid».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Karlsson är född den 22 april 1873 och således 65 år gammal;

att han enligt egen uppgift varit anställd såsom förrådsarbetare vid Dalregementet åren 1896—1901 samt efter särskilda förordnanden uppehållit förrådsvaktmästarbefattningen vid samma regemente från och med den 9 januari 1901 till och med 31 december 1909;

att han under tiden 1 augusti 1912—30 september 1938 varit anställd såsom förrådsförvaltare vid Hedemora landstormsområde nr 58 a;

samt att han i egenskap av landstormsförrådsförvaltare åtnjutit arvode, som för tiden 1 augusti—31 december 1921 uppgått till 300 kronor för år, för tiden 1 januari 1922—30 juni 1934 till 348 kronor för år samt för tiden 1 juli 1934—30 september 1938 till 372 kronor årligen.

I en av *arméförvaltningens civila departement*, jämte eget utlåtande, den 4 oktober 1938 överlämnad skrift anhöll Karlsson hos Kungl. Maj:t att komma i åtnjutande av pension. Civila departementet yttrade därvid bland annat, dels att — därest uppgiften om Karlssons tjänstgöring såsom förrådsarbetare och förrådsvaktmästare vid Dalregementet vore riktig — Karlsson likväl icke syntes kunna på ifrågavarande tjänstgöring grunda anspråk på pension av statsmedel, dels ock att hans anställning såsom landstormsförrådsförvaltare torde vara att anse såsom en ren bisyssla, vilken knappast kunde anses bära grundläggande rätt till pension.

Genom beslut den 21 oktober 1938 fann *Kungl. Maj:t* den av Karlsson gjorda ansökningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Utskottet.

Såsom arméförvaltningens civila departement i förevarande ärende uttalat, torde förutsättningar för beviljande åt Karlsson av statspension på grund av de av honom innehavda anställningarna icke vara för handen. Med hänsyn härtill och då en av Karlsson hos Kungl. Maj:t gjord framställning om pension icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd, finner sig utskottet icke kunna förorda, att åtgärd vidtages i motionens syfte.

Utskottet hemställer förty,

att förevarande motion I: 20 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

10:o.

**Förre förrådsförvaltaren vid garnisonssjukhuset i Stockholm Fritz Her-
man Eriksson.** I motion II: 236 hemställer herr *Tengström*, »att riksdagen måtte förklara f. d. förrådsförvaltaren vid garnisonssjukhuset i Stockholm, löjtnanten i armén F. H. Eriksson berättigad att från och med den 1 juli 1937 eller annan tidpunkt, dock ej senare än den 1 juli 1939, uppbära tillläggspension med 456 kronor årligen, beräknad enligt bestämmelserna för 4 lönegraden löneplan Uo, till följd varav hans pension skulle uppgå till 3,000 kronor årligen».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Eriksson är född den 30 juni 1872 och således 66 år gammal;

att han inträtt i krigstjänst den 8 januari 1892 samt förordnats till vice korpral i förutvarande Livregementets dragoner den 23 augusti 1894 och till korpral i samma regemente den 10 september 1896;

att han den 3 september 1900 förordnats till sergeant och den 14 maj 1912 förordnats till fanjunkare vid förenämnda regemente;

att han den 30 juni 1922 erhållit avsked från beställning såsom fanjunkare på aktiv stat med rätt till pension och fyllnadspension;

att han den 1 augusti 1922 utnämnts till underlöjtnant och den 8 april 1927 till löjtnant i armén;

att han från och med den 1 mars 1922 till och med den 30 juni 1937 varit förordnad såsom förrådsförvaltare vid garnisonssjukhuset i Stockholm;

att Erikssons årsarvode såsom förrådsförvaltare vid garnisonssjukhuset i Stockholm utgjort 2,440 kronor, därav 700 kronor i ersättning för bränsle och lyse;

samt att han i egenskap av pensionerad fanjunkare äger uppbära pension med 2,544 kronor om året jämte därå belöpande dyrtidstillägg.

I en den 16 augusti 1936 dagtecknad skrift anhöll Eriksson hos Kungl. Maj:t att få komma i åtnjutande av pension såsom förvaltare i 4 lönegraden av den för underofficerare fastställda löneplanen.

I häröver avgivet utlåtande anförde *statskontoret*, bland annat, följande:

Statskontoret ville erinra, att ämbetsverket vid åtskilliga tillfällen, då fråga varit om tilläggspension åt pensionerad officer eller underofficer, som efter avgången från beställning å stat bestritt arvodesbefattning, exempelvis såsom befälhavare för område för de värnpliktigas inskrivning och redovisning, framhållit att det icke kunde anses påkallat att bereda pensionsförhöjning i anledning därav, att vederbörande uppehållit befattning, som vore avsedd att innehavas av pensionär. Någon sådan tilläggspensionering hade, såvitt statskontoret hade sig bekant, icke heller förekommit. Då några särskilda omständigheter, som skulle kunna föranleda avvikelser från nämnda princip, i detta fall icke syntes ämbetsverket föreligga, fann sig statskontoret böra avstyrka bifall till förevarande framställning.

Genom beslut den 30 oktober 1936 fann *Kungl. Maj:t* den av Eriksson gjorda ansökningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Utskottet ansluter sig till vad statskontoret i förevarande ärende anförts och hemställer förty, *Utskottet.*

att förevarande motion II: 236 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

11:o.

Logementsuppassarförmanen vid krigsskolan Gustaf Edvard Wisén. I motion II: 324 hemställer herr *Thorell*, »att riksdagen måtte tillerkänna f. d. logementsuppassarförmanen Gustaf Edvard Wisén pension i lönegrad Eo 6».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Wisén är född den 6 juni 1875 och alltså 63 år gammal;

att han varit anställd som indelt grenadjär vid förutvarande Första livgrenadjärregementet under tiden 16 december 1893—9 maj 1906;

att han den 16 september 1900 antagits till logementsuppassare och den 17 oktober 1916 till logementsuppassarförman vid krigsskolan;

att han såsom logementsuppassarförman varit placerad i lönegraden Eo 5 i den för extra ordinarie tjänstemän vid försvarsväsendet fastställda löneplanen;

att han den 7 juli 1936 erhållit avsked från sin anställning vid krigsskolan;

samt att han jämlikt statskontorets beslut den 17 juli 1936 förklarats berättigad att från och med dagen näst efter den, då avgång från tjänsten ägt rum, för återstående livstiden komma i åtnjutande av avkortad pension till belopp av 1,308 kronor årligen, att utgå enligt bestämmelserna i militära tjänstepensionsreglementet den 17 maj 1935 (nr 167).

I skrivelse den 12 maj 1936 anhöll *chefen för krigsskolan* hos Kungl. Maj:t — under framhållande att jämlikt punkten 3 i övergångsbestämmelserna till militära tjänstepensionsreglementet Wisén på grund av sin anställning vid krigsskolan icke ägde rätt att såsom tjänstår för pension tillgodoräkna sig mera än 26 år 6 månader 17 dagar — att Wisén måtte medgivas att såsom tjänstår för pension tillgodoräkna sig den tid, sammanlagt 568 dagar, varunder han fullgjort tjänstgöring såsom indelt soldat vid förutvarande Första livgrenadjärregementet.

I häröver avgivet utlåtande hemställde *statskontoret* — under hänvisning till ett av ämbetsverket i ett med det förevarande likartat ärende gjort uttalande, att den tid, varunder indelt soldat fullgjort militär tjänstgöring, icke syntes vara av beskaffenhet att böra räknas till godo vare sig med tillämpning av berörda övergångsbestämmelser till militära tjänstepensionsreglementet eller med stöd av 10 § 5 mom. samma reglemente — att framställningen ej måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Genom beslut den 8 april 1938 fann *Kungl. Maj:t* den av *chefen för krigsskolan* gjorda framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Till stöd för det i *motionen* framställda yrkandet har anförts, att befattningen såsom logementsuppassarförman vid krigsskolan från och med den 1 juli 1938 hänförts till lönegraden Eo 6 under benämningen tillsyningsman.

Åskottet.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att Wisén i egenskap av logementsuppassarförman vid krigsskolan varit inplacerad i lönegraden Eo 5 av den för extra ordinarie tjänstemän vid försvarsväsendet gällande löneplanen och att han efter avgången ur tjänst den 7 juli 1936 kommit i åtnjutande av avkortad pension till författningsenligt belopp. Att, såsom i *motionen* yrkats, Wiséns pensionsförmåner skulle beräknas med utgångspunkt från pensionsunderlaget i den från och med den 1 juli 1938 nyinrättade befattningen såsom tillsyningsman i lönegraden Eo 6, lärer av principiella skäl icke kunna ifrågakomma. Såsom framgår av statskontorets i ärendet avgivna yttrande, torde förutsättningar för beviljande åt Wisén av pensionsförhöjning på grund

av den av honom fullgjorda soldattjänstgöringen icke heller vara för handen. På grund härav avstyrker utskottet bifall till det i motionen väckta förslaget.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion II: 324 ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

IV. Socialdepartementet.

12:o.

Städerskan hos pensionsstyrelsen Emma Sofia Karlberg, född Eriksson.

I en till riksdagen avlåten, den 17 februari 1939 dagtecknad proposition nr 110, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 6 föreslagit riksdagen medgiva, att städerskan hos pensionsstyrelsen Emma Sofia Karlberg, född Eriksson, må från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 360 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Karlberg är född den 23 april 1877 och således 61 år gammal;

att hon sedan den 5 februari 1920 eller under omkring 19 år varit anställd såsom städerska hos pensionsstyrelsen;

att Karlbergs dagliga arbetstid utgjort 3 à 4 timmar;

samt att hennes ersättning för städningsarbetet under de senaste 10 åren utgjort i medeltal något över 700 kronor för år.

Pensionsstyrelsen har — med förmälan att Karlberg ansetts icke kunna tillerkännas pension enligt gällande bestämmelser rörande pensionering av arbetare i statens tjänst — hemställt, att pension måtte utverkas åt Karlberg genom framställning till riksdagen.

Statskontoret har erinrat, att 1938 års riksdag (prop. nr 244, p. 7; bankoutsk. utl. nr 31, p. 9; riksd. skr. nr 194) beviljat pension till belopp av 360 kronor för år åt en var av fyra vid riksförsäkringsanstalten anställda städerskor, för vilka den dagliga arbetstiden uppgått till i medeltal 3 ½ timmar, och har statskontoret, då omständigheterna i nu föreliggande ärende syntes i huvudsak likartade med förhållandena i nyss åberopade fall, förklarat sig icke vilja göra erinran mot att framställning avlättes till riksdagen om pension åt Karlberg till belopp av 360 kronor för år.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts ifrågasvarande förslag, hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

13:o.

Platsledarna hos statens arbetslöshetskommission Petter Olof Sandell och Carl Magnus Johansson Ström. Under punkten 7 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att platsledarna hos statens arbetslöshetskommission Petter Olof Sandell och Carl Magnus Johansson Ström må från och med månaden näst efter den, varunder de avgått från sin anställning hos kommissionen, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära årliga pensioner, Sandell till belopp av 2,004 kronor och Ström till belopp av 1,608 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, beträffande *Sandell*,
att han är född den 26 juli 1873 och således 65 år gammal;
att han genomgått folkskola och tekniskt läroverk ävensom polisbefälskola;

att han under tiden 1 januari 1903—28 februari 1904 eller under 1 år 2 månader tjänstgjort såsom avdelningsingenjör hos statens järnvägar vid ombyggnaden av bangården i Alvesta;

att han sedan den 31 oktober 1921 under en tid av sammanlagt omkring 16 1/2 år varit anställd vid södra Sveriges statsarbeten och statens arbetslöshetskommission;

att han under sin anställning hos södra Sveriges statsarbeten och arbetslöshetskommissionen tjänstgjort såsom arbetsledare, platsledare och redogörare eller ledare för komplex av statliga reservarbeten;

att Sandells kontanta avlöning, varå dyrtidstillägg icke utgått, uppgått till 6,600 kronor för år under tiden 1 november 1928—31 december 1930, 7,200 kronor för år under tiden 1 januari 1931—30 juni 1933 och 7,800 kronor för år under tiden därefter, varjämte Sandell åtnjutit förmån av fri bostad jämte vedbrand;

samt att Sandell kommer att frånträda sin anställning hos arbetslöshetskommissionen med utgången av februari månad 1939;

beträffande *Ström*,

att han är född den 6 februari 1872 och således 67 år gammal;

att han under tiden 12 augusti 1889—23 april 1895 varit anställd såsom artillerist vid Svea artilleriregemente;

att han under tiden 1 augusti 1919—31 december 1938 eller under sammanlagt 19 år 5 månader innehaft anställning vid skogsällskapets statsarbeten, södra Sveriges statsarbeten eller statens arbetslöshetskommission

och därunder tjänstgjort såsom biträdande arbetsledare, platsledare eller platsledare och redogörare;

samt att Ströms kontanta avlöningsförmåner, å vilka han icke ägt uppbära dyrtidstillägg, utgjort under tiden 1 april 1924—31 december 1931 4,800 kronor för år samt under tiden därefter 5,100 kronor för år, varjämte han åtnjutit fri bostad och vedbrand eller kontant ersättning därför.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

14:o.

Förra köksföreståndarinnan vid barnmorskeläroanstalten i Stockholm Ester Hedberg. Under punkten 8 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förra köksföreståndarinnan vid barnmorskeläroanstalten i Stockholm Ester Hedberg må, räknat från och med den 1 januari 1939, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 804 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Hedberg är född den 16 september 1876 och alltså 62 år gammal;

att hon varit anställd såsom föreståndarinna för barnmorskeläroanstaltens i Stockholm elevkök under tiden från och med den 9 oktober 1920 intill utgången av år 1938, då i samband med av statsmakterna beslutad omorganisation av barnmorskeundervisningen elevköket nedlagts och Hedberg nödgats lämna sin anställning;

samt att Hedberg åtnjutit kontant lön, varå dyrtidstillägg ej utgått, till belopp av 2,100 kronor för år ävensom fri bostad och kost, vilka naturaförmåner kunna uppskattas till ett årligt värde av 1,200 kronor.

Statskontoret har tillstyrkt pension åt Hedberg till belopp av 804 kronor för år och därvid beträffande beräkningen av pensionsbeloppet anfört i huvudsak följande:

De av Hedberg åtnjutna avlöningsförmånerna torde, med beaktande av att dyrtidstillägg icke utgått, närmast motsvara lön enligt 7 löneklassen å G-ort i de för befattningshavare vid statens nyreglerade verk gällande löneplanerna. Med utgångspunkt från lönen å A-ort i samma löneklass, 2,220 kronor, skulle med tillämpning av sedvanliga beräkningsgrunder pensionen för Hedberg kunna bestämmas till 804 kronor ($\frac{2}{3} \times 2,220 = 1,480$; $1,480 - 10\%$ därav = 1,332; $\frac{18}{30} \times 1,332 = 799$, efter vederbörlig jämkning 804).

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

15:o.

Byggmästaren Oscar Andersson. I motion II: 93 hemställer herr andre vice talmannen *Magnusson*, »att riksdagen måtte besluta tilldela byggmästaren Oscar Andersson, Vendelsö, ett årligt understöd med belopp, som bankoutskottet efter prövning och övervägande föreslår».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Andersson är född den 9 december 1864 och således 74 år gammal;
att han varit fast anställd vid sappörbataljonen under tiden 30 oktober 1883—15 juli 1889 och därunder befordrats till distinktionskorpral;
att han under tiden 15 maj 1921—10 september 1924 varit anställd såsom arbetsledare och redogörare till en början hos södra Sveriges statsarbeten och sedermera hos statens arbetslöshetskommission;
att han därefter varit anställd vid statliga reservarbeten i likartad sysselsättning under följande tider, nämligen 26 januari 1931—15 januari 1932, 12 februari 1932—21 december 1933, 5 april 1934—31 december 1937 samt 7 juni—10 oktober 1938;
samt att han under tiden mellan stamanställningen och anställningen hos arbetslöshetskommissionen i egen eller annans regi utfört vissa allmänna byggnadsarbeten m. m.

I skrivelse den 28 oktober 1938 gjorde *statens arbetslöshetskommission* hos Kungl. Maj:t framställning om beredande av pension åt Andersson på grund av dennes anställning hos kommissionen.

I häröver avgivet utlåtande hemställde *statskontoret*, att framställningen icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd, då Andersson — fränsett innehavd stamanställning, vilken icke syntes böra tillmätas betydelse i förevarande sammanhang — icke kunnat åberopa längre anställningstid i statens tjänst än något över tio år och denna senare anställningstid till huvudsaklig del inträffat, sedan Andersson uppnått 60 års ålder.

Genom beslut den 12 januari 1939 fann *Kungl. Maj:t* framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Utskottet.

Med hänsyn till vad statskontoret i ärendet anförut och då en av statens arbetslöshetskommission hos Kungl. Maj:t gjord framställning om utverkande av statspension åt Andersson icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd, finner sig utskottet icke kunna tillstyrka vidtagandet av åtgärd i motionens syfte. På grund härav hemställer utskottet,

att förevarande motion II: 93 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

V. Finansdepartementet.

16:o.

Förre kontrollören vid brännvinstillverkningen Walfrid Julius Broberg.
I motion II: 239 hemställer herr *Nilsson* i Steneberg, »att förre kontrollören Walfrid Julius Broberg må, räknat från och med den 1 oktober 1938, under sin återstående livstid tillerkännas årlig pension av statsmedel med 2,016 kronor».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Broberg är född den 24 april 1868 och således 70 år gammal;
att han under tiden 1 september 1906—31 juli 1922 varit anställd såsom förste kontrollör, respektive kontrollör vid sockerbeskattningen samt från och med den 1 oktober 1923 intill utgången av tillverkningsåret 1937/38 tjänstgjort såsom kontrollör vid brännvinstillverkningen;
att han år 1922 i samband med då beslutad omläggning av sockerbeskattningen entledigades från sin anställning vid sockerbeskattningen och därvid tillerkändes en avskedsersättning av 1,200 kronor;
samt att han alltsedan år 1923 av Kungl. Maj:t årligen tilldelats understöd från de under statskontorets förvaltning stående Filéenska donationsfonderna, vilket understöd under senare år utgått med 700 kronor.

I en av *kontrollstyrelsen* med skrivelse den 28 maj 1937 till Kungl. Maj:t överlämnad skrift anhöll Broberg dels att för den tid, varunder han tjänstgjort vid kontrollen över sockerbeskattningen, komma i åtnjutande av pension, motsvarande vad de år 1922 avgångna kontrollörerna erhållit, dels ock att för tjänstgöringen vid brännvinskollen erhålla pension med skäligt belopp.

I utlåtande över Brobergs förevarande ansökan anförde *kontrollstyrelsen*, bland annat, följande:

I samband med den omläggning av sockerbeskattningen, som kommit till stånd genom beslut av 1922 års riksdag, hade Broberg entledigats från sin anställning med utgången av juli månad samma år, och då han vid denna tidpunkt icke uppnått den av riksdagen i detta fall för erhållande av pension stadgade minimiåldern av 57 år, hade han endast tillerkänts en avskedsersättning av 1,200 kronor.

Brobergs tjänstgöring såsom kontrollör vid brännvinstillverkningen hade i genomsnitt omfattat allenast 3 à 4 månader under varje tillverkningsår, eller, räknat intill utgången av år 1937, en sammanlagd tid av 1,287 dagar.

Kontrollstyrelsen ansåge, att den Broberg år 1922 tilldelade avskedsersättningen icke i och för sig utgjorde hinder för att frågan om pension åt honom toges under förnyad prövning. Med hänsyn emellertid därtill, att Broberg fullgjort effektiv tjänstgöring vid brännvinstillverkningskontrollen endast under en kortare tid varje år, funne styrelsen tillerkännande av pension i förevarande fall knappast kunna äga rum. Ett medgivande om pension för Broberg skulle med all sannolikhet medföra konsekvenser beträf-

fande andra innehavare av kontrollörsbefattning vid lantbruksbränneri, vilken hittills icke funnits böra grunda rätt till pension. Styrelsen ansåge sig även böra framhålla, att Broberg enligt uppgift i egenskap av förutvarande tjänsteman vid kontrollen över sockerbeskattningen av Kungl. Maj:t sedan längre tid tillbaka tillerkänts årligt understöd — för närvarande 700 kronor — från Filéenska fonden.

Genom beslut den 18 juni 1937 fann *Kungl. Maj:t* Brobergs ansökning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Till stöd för det i förevarande *motion* framställda yrkandet har anförts, att Broberg på grund av tjänstetidens längd år 1922 skulle hava varit berättigad till pension såsom sockerkontrollör, därest han uppnått den därför stadgade minimiåldern 57 år. Med hänsyn härtill syntes det skäligt, att Broberg, vilken befunne sig i små ekonomiska omständigheter, efter en verksamhet i statens tjänst, som sträckt sig över 31 år, för sin återstående livstid tillerkändes pension av statsmedel.

Utskottet.

Såsom kontrollstyrelsen framhållit, skulle ett medgivande av pension åt Broberg med all sannolikhet medföra icke önskvärda konsekvenser. Med hänsyn härtill och då Brobergs pensionsfråga nyligen varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning utan att föranleda någon åtgärd, finner sig utskottet icke kunna tillstyrka det i motionen framställda yrkandet. Enligt vad utskottet inhämtat, torde Broberg i fortsättningen liksom under de senaste åren kunna påräkna att komma i åtnjutande av understöd från Filéenska donationsfonderna till årligt belopp av omkring 700 kronor.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att förevarande motion II: 239 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

17:o.

Förra städerskan Elin Helena Eriksson, född Westberg. I motion I: 95 hemställer herr *Olsson, Olof*, »att riksdagen måtte medgiva, att förra städerskan hos generaltullstyrelsen Elin Helena Eriksson må, räknat från och med den 1 februari 1938, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 528 kronor».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Eriksson är född den 18 augusti 1882 och således 56 år gammal;

att hon, utan att hava varit anställd hos generaltullstyrelsen, under tiden 1 april 1916—31 mars 1925 därstädes deltagit i städningsarbete, för vars utförande hennes make, f. d. expeditionsvakten hos styrelsen C. O. Eriksson varit ansvarig, samt därför uppburit ersättning med i medeltal 953 kronor om året;

att hon under tiden 1 april 1925—8 maj 1936 varit anställd såsom städerska i generaltullstyrelsens tjänst och därunder uppburit ersättning med i

medeltal 1,243 kronor om året för tiden intill 1 april 1935 samt med 645 kronor om året för tiden därefter;

att hennes dagliga arbetstid torde hava utgjort i medeltal omkring 5 timmar under tiden 1 april 1916—30 september 1924, omkring 4 1/2 timme under tiden 1 oktober 1924—31 mars 1935 samt omkring 3 timmar under tiden därefter;

samt att hon enligt utfärdat läkarintyg på grund av fotsjukdom m. m. är för framtiden oförmögen att åtaga sig städningsarbete o. d.

Med skrivelse den 2 november 1937 till statens pensionsanstalt överlämnade *generaltullstyrelsen* en av Elin Helena Eriksson gjord ansökan om pension. Styrelsen anförde därvid bland annat följande:

Styrelsen hade förvissat sig om att sökanden under den tid, hennes numera pensionerade man C. O. Eriksson varit ansvarig för visst städningsarbete hos styrelsen, i stor utsträckning deltagit i detta arbete och fullgjort detsamma på ett sätt, som berättigat till de bästa vitsord. Under den tid, sökanden själv haft att direkt svara för utförandet av städningsarbetet åt styrelsen eller för tiden från och med den 1 april 1925, hade hon plikttroget utfört det henne lämnade städningsuppdraget. Då hon nu vid uppnådda femtiofem års ålder efter ett mer än tjugoorigt arbete i statens tjänst såge sig på grund av sjukdom nödsakad definitivt upphöra med städningsbestyren, ansåge styrelsen därför goda skäl tala för att hon tilldelades pension för tiden efter det hon slutade sin anställning. Den omständigheten, att sökanden under en del av den tidrymd, varunder hon fullgjort städningsarbete hos styrelsen, icke varit anställd direkt hos styrelsen, syntes med hänsyn till de växlande anställningsförhållanden, som dåmera rådde i fråga om städerskepersonalen vid statens institutioner, icke böra utgöra hinder för inräknande av jämväl berörda del i anställningstiden. Till stöd för denna ståndpunkt kunde åberopas vissa av vederbörande departementschef och riksdagens bankoutskott på sin tid gjorda uttalanden i fråga om pension åt förra städerskan hos statskontoret Emma Mathilda Pettersson, som bland annat under viss tid utfört städningsarbete i Nedre justitierevisionens lokaler såsom biträde åt en hos revisionen anställd vaktmästare (Kungl. Maj:ts proposition nr 245 år 1934, punkt 18). Två med det förevarande likartade ärenden, däri pension av statens pensionsanstalt beviljats, utgjorde det i anstaltens skrivelse till Svea Hovrätt den 9 januari 1935 omförmälda ärendet angående pension för städerskan Sofia Karolina Hermansson, född Johansson, samt det i anstaltens skrivelse till styrelsen den 26 oktober 1936 behandlade ärendet angående pension för städerskan Anna Sofia Eriksson, född Hellström.

Såvitt styrelsen kunnat inhämta, hade sökanden Eriksson under tiden för fullgörandet av städningsarbetet icke haft annan väsentlig förvärvskälla.

Det pensionsbelopp, som syntes böra för sökanden ifrågakomma, utgjorde med tillämpning av 6 § 1 mom. i ovan åberopade kungörelse 528 kronor för år.

Genom beslut den 23 november 1937 förklarade sig *statens pensionsanstalt* med hänsyn till bestämmelserna i 2 § kungörelsen nr 585/1934 förhindrad tilldela Eriksson pension, enär hon icke under en tid av sammanlagt minst 15 år innehaft anställning i statens tjänst.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har Eriksson endast under en del av den tidrymd — sammanlagt något över tjugu år — varunder hon full-

Uttakottet.

gjort städningsarbete hos generaltullstyrelsen, varit direkt anställd hos styrelsen. Med hänsyn till de växlande anställningsförhållanden, som varit rådande i fråga om städerskepersonalen vid statens institutioner, har det emellertid synts utskottet rättvist och billigt, att Eriksson tillerkännes en pension av statsmedel utan hinder av den omständigheten, att hennes anställningstid direkt i statens tjänst, vilken utgör omkring 11 år, icke uppgår till den för erhållande av pension jämlikt kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst föreskrivna minimitiden av 15 år. Utskottet vill alltså för sin del tillstyrka, att Eriksson beviljas en årlig statspension, varvid pensionsbeloppet synes böra bestämmas till 528 kronor eller samma belopp, som jämlikt grunderna för nämnda kungörelse tillkommer kvinnlig arbetare med en anställningstid av 20—25 år. Pensionen synes böra utgå från och med den 1 januari 1939.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion I: 95, må medgiva, att förra städerskan hos generaltullstyrelsen Elin Helena Eriksson, född Westberg, må räknat från och med den 1 januari 1939 under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 528 kronor.

VI. Ecklesiastikdepartementet.

18:o.

Kassörskan vid tandläkarinstitutets tandfyllningsavdelning Milda Sofia Skarström, född Lundin. I en till riksdagen avlåten, den 17 februari 1939 dagtecknad proposition nr 110 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 9 föreslagit riksdagen medgiva, att kassörskan vid tandläkarinstitutets tandfyllningsavdelning Milda Sofia Skarström, född Lundin, må från och med dagen näst efter den, då hon lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1,332 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Skarström är född den 7 maj 1871 och således 67 år gammal;
att hon den 25 juni 1892 antagits till telegrafelev och den 21 december 1894 förordnats till extra ordinarie telegrafist, vilken anställning hon på grund av giftermål lämnat med utgången av mars månad 1901;
att hon sedan höstterminen 1909 varit anställd såsom kassörskan vid tandläkarinstitutets tandfyllningsavdelning;

att Skarström, sedan kassörskebefattningen från och med den 1 juli 1938 uppförts å extra ordinarie stat med placering i lönegraden B 7, förordnats att såsom vikarie uppehålla befattningen tills vidare, dock högst intill utgången av juni månad 1939;

samt att Skarström under de senaste 10 åren uppburit ett årligt arvode av 2,775 kronor jämte dyrtidstillägg enligt för befattningshavare vid nyreglerade verk gällande grunder.

Statskontoret har tillstyrkt pension åt Skarström till belopp av 1,332 kronor för år och därvid beträffande beräkningen av pensionsbeloppet anfört i huvudsak följande:

De av Skarström åtnjutna avlöningsförmånerna motsvara närmast lön enligt 7 löneklassen å G-ort i de för nyreglerade verk inom allmänna civilförvaltningen gällande löneplanerna. Avlöningen å A-ort i samma löneklass utgör 2,220 kronor. Med utgångspunkt från $\frac{2}{3}$ av detta belopp, eller 1,480 kronor, synes pensionen med hänsyn till en beräknad tjänstetid av 30 år böra bestämmas till 1,480 kronor, minskat med 10 procent på grund av att pensionsavgifter icke blivit erlagda, eller till 1,332 kronor.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

19:o.

Förra städerskan vid högre allmänna läroverket i Linköping Augusta Matilda Wrang-Karlén, född Karlsson. Under punkten 10 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förra städerskan vid högre allmänna läroverket i Linköping Augusta Matilda Wrang-Karlén, född Karlsson, må, räknat från och med den 1 januari 1939, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 360 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Wrang-Karlén är född den 25 april 1875 och således 63 år gammal;

att hon från och med höstterminen 1915 till och med vårterminen 1937 eller under omkring 22 år varit anställd såsom städerska vid högre allmänna läroverket i Linköping;

att hennes dagliga arbetstid under terminerna regelmässigt uppgått till 3 à 4 timmar;

att arbetstiden under undervisningsfria dagar samt vid storrengöring vid terminernas början uppgått till 7 à 8 timmar för dag;

att Wrang-Karléns ersättning för städningsarbetet utgjort, intill utgången av vårterminen 1918 400 kronor för år och under tiden därefter omkring 650 kronor för år;

att hennes arbetsförmåga är på grund av sjukdom varaktigt nedsatt till $\frac{1}{3}$ eller mindre av den för fullt arbetsför person normala arbetsförmågan; samt att Wrang-Karlén, som är frånskild, ej åtnjuter något underhållsbidrag från sin förre man.

Skolöverstyrelsen har — under hänvisning till 1938 års riksdags beslut angående pension åt fyra vid riksförsäkringsanstalten anställda städerskor (prop. nr 244, p. 7; bankoutsk. utl. nr 31, p. 9; riksd. skr. nr 194) — hemställt om beredande av pension åt Wrang-Karlén till belopp av 360 kronor för år, att utgå från och med den 1 juli 1937.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

20:o.

Förre biträdande teckningsläraren vid högre allmänna läroverket å Östermalm i Stockholm Bror Harald Fredrik Funck. I motion II: 322 har herr *Lundqvist* jämte tio av kammarens övriga ledamöter hemställt, »att riksdagen ville besluta, att den till f. d. biträdande teckningsläraren Bror Harald Fredrik Funck utgående pensionen skall fr. o. m. den 1 januari 1939 höjas till 1,500 kronor per år».

Av handlingarna inhämtas,

att Funck är född den 1 april 1870 och alltså uppnått en ålder av 68 år;

att han varit anställd i statens tjänst under mer än 19 år, nämligen under tiden 15 februari—1 juni 1894 hos länsstyrelsen i Stockholm, läsåren 1896—1898, tre veckor under läsåret 1900/1901 och i det närmaste hela vårterminen 1904 såsom skrivlärare vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm samt under läsåren 1917—1934 såsom biträdande teckningslärare vid högre allmänna läroverket å Östermalm i Stockholm;

att hans tjänstgöringsskyldighet omfattat ett varierande antal veckotimmar från 3 till 16 timmar och uppgående under läsåren 1929/1930—1931/1932 till respektive 13, 9 och 7 veckotimmar samt till 6 veckotimmar under vardera av läsåren 1932/1933 och 1933/1934;

att Funck under läsåren 1918—1934 bestritt all den vid högre allmänna läroverket å Östermalm i Stockholm förekommande undervisningen i väl-skrivning;

att den under läsåren 1929—1934 inträdda starka minskningen i Funcks tjänstgöringsskyldighet helt förorsakats av att realskolan vid nyssnämnda läroverk jämlikt beslut av 1927 års riksdag från och med höstterminen 1928 successivt omorganiserats från 6-årig till 5-årig realskola;

att Funcks avlöning, dyrtidstillägg oberäknat, utgått med i medeltal 1,633 kronor 50 öre under vart och ett av läsåren 1923—1928 och med 1,800 kronor

50 öre under läsåret 1928/1929, varefter avlöningen till följd av nyssnämnda omorganisation successivt minskats och under läsåret 1933/1934 utgått efter ett belopp av endast 675 kronor för år, dyrtidstillägg oberäknat;

samt att 1934 års riksdag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 245, punkt 20, medgivit, att Funck finge från och med månaden näst efter den, varunder han lämnade sin anställning, dock tidigast från och med den 1 juli 1934, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 924 kronor.

Av förenämnda proposition framgår, bland annat, att, oaktat Funck icke varit ordinarie övningslärare, det för honom i propositionen föreslagna, av riksdagen beviljade pensionsbeloppet likväl beräknats enligt de för ordinarie övningslärare vid de allmänna läroverken gällande bestämmelserna, dock med iakttagande att, i överensstämmelse med beräkningen av tidigare i liknande fall beviljade pensioner, det enligt dessa bestämmelser beräknade pensionsbeloppet något reducerats med anledning av att Funck icke erlagt pensionsavgifter. Vidare har pensionsunderlaget för Funck, vilket jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 19 juni 1919 (nr 508) skolat beräknas i visst förhållande till hans avlöning för det antal veckotimmar han tjänstgjort, beräknats för samma antal veckotimmar, som i medeltal ålegat honom under läsåren 1923—1928, eller 15 veckotimmar, oaktat hans tjänstgöring under höstterminerna 1929—1933 till följd av omorganisationen av realskolan omfattat ett avsevärt lägre antal veckotimmar. Den Funck beviljade pensionen har i anledning av de sålunda tillämpade beräkningsgrunderna kommit att överstiga de av honom under de sista åren av tjänstgöringen uppburna avlöningsförmånerna.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att det Funck av 1934 års riksdag tillerkända pensionsbeloppet beräknats i nära anslutning till de bestämmelser, vilka gälla i fråga om pension för ordinarie övningslärare vid de allmänna läroverken. Vid sådant förhållande och då tillräckliga skäl för tillerkännande åt Funck av pension med belopp överstigande vad som skulle hava tillkommit honom, därest han innehaft ordinarie anställning som övningslärare, icke blivit förebragta, har utskottet funnit sig icke kunna tillstyrka någon förhöjning av det till Funck utgående pensionsbeloppet.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att förevarande motion II: 322 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Utskottet.

VII. Handelsdepartementet.

21:o.

Kamreraren och sekreteraren hos handelsflottans pensionsanstalt Nils Axel Fredrik Erdmann. I en till riksdagen avläten, den 17 februari 1939 dagtecknad proposition nr 110 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 11 föreslagit riksdagen medgiva, att kamreraren och sekreteraren hos handelsflottans pensionsanstalt Nils Axel Fredrik Erdmann må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin befattning hos pensionsanstalten, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 900 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Erdmann är född den 23 september 1860 och således 78 år gammal;

att han sedan maj månad 1883 eller sålunda under nära 56 år varit anställd hos handelsflottans pensionsanstalt, intill utgången av år 1894 såsom kanslist och under tiden därefter såsom kamrerare och sekreterare;

att Erdmanns arvode hos pensionsanstalten till en början utgjort 2,000 kronor för år, därefter successivt stigit och sedan år 1919 utgått med 3,300 kronor för år, med undantag dock för vart och ett av åren 1921 och 1922, då det årliga arvodet utgjort 4,000 kronor;

att dyrtidstillägg ej utgått å nämnda arvoden;

att Erdmann beräknas komma att lämna sin nämnda anställning med utgången av juni månad 1939 i samband med av statsmakterna beslutad omläggning av pensionsanstaltens verksamhet;

samt att han innehaft anställning hos riksgäldskontoret, senast såsom revisor och bokhållare, under tiden från och med den 16 januari 1879 intill utgången av mars månad 1915, då han enligt beslut av fullmäktige i riksgäldskontoret förflyttades på pensionsstat med rätt till pension, numera utgående med 3,504 kronor för år jämte dyrtidstillägg.

Direktionen över handelsflottans pensionsanstalt har hemställt om beredande av pension åt Erdmann från och med den 1 juli 1939 och därvid anført, bland annat, följande:

Den mycket långa tid, varunder Erdmann på ett synnerligen skickligt och förtjänstfullt sätt ägnat sina krafter åt handelsflottans pensionsanstalt, gör det enligt direktionens åsikt skäligt, att honom beredes högsta möjliga tillägg till den pension, som han åtnjuter från riksgäldskontoret. Vid utmätande av beloppet av denna tilläggs pension anser direktionen skälig hänsyn böra tagas även till det förhållandet, att såvitt direktionen kunnat finna det årliga arvode å 3,300 kronor, som sedan flera år utgått till Erdmann, i själva verket varit lägre än som svarat mot det med hans befattning förbundna arbete och ansvar. Direktionen finner sig därför böra föreslå, att

tilläggs pensionen i varje fall icke bestämmes till lägre belopp än att densamma jämte dyrtidstillägg tillsammans med pension och dyrtidstillägg från riksgäldskontoret uppgår till belopp, som svarar mot pension med dyrtidstillägg vid befattning i 26 lönegraden vid reglerade verk.

Kommerskollegium har tillstyrkt den sålunda gjorda framställningen.

Statskontoret har anfört i huvudsak följande:

Såsom framgår av handlingarna i ärendet, har Erdmann tidigare under omkring 36 år innehaft befattning hos riksgäldskontoret, från vilken tjänst han — enligt vad statskontoret under hand inhämtat — på grund av sjuklighet avgått år 1915 med rätt till pension.

På grund av vad sålunda förekommit samt i betraktande av, bland annat, att Erdmann tidigare innehaft befattningen hos pensionsanstalten vid sidan av ovannämnda befattning hos riksgäldskontoret samt att han ansetts kunna upprätthålla förstnämnda befattning intill nära 79 års ålder, kan statskontoret för sin del icke finna annat än att Erdmanns befattning hos pensionsanstalten till sin karaktär är en bisyssla och att pension å densamma följaktligen icke bör komma ifråga. Statskontoret anser sig därför icke kunna tillstyrka bifall till den i ärendet gjorda hemställan.

Därest Kungl. Maj:t likväl med hänsyn till Erdmanns synnerligen långvariga anställning hos handelsflottans pensionsanstalt skulle finna att någon pension bör beredas honom vid hans avgång från befattningen, vill det synas statskontoret, att en sådan pension icke bör bestämmas högre än till ett belopp av förslagsvis 600 kronor för år räknat.

Med anledning av statskontorets utlåtande har ordföranden i direktionen över handelsflottans pensionsanstalt, kommerserådet C. E. Landberg inkommit med en promemoria i ärendet av i huvudsak följande innehåll:

Erdmanns osedvanligt långa tjänstetid synes i och för sig vara av beskaffenhet att i hög grad förminska de betänkligheter, som av statskontoret tydligen ur principiell eller prejudikatssynpunkt göras gällande med hänsyn till den av ämbetsverket gjorda klassificeringen av nu ifrågavarande befattning såsom bisyssla. Uppmärksammas bör i detta sammanhang det förhållandet, att den 1 juli 1939 förflutit icke mindre än 24 år, sedan Erdmann lämnade sin befattning i riksgäldskontoret. Att Erdmann bibehållits vid förordnandet såsom kamrerare och sekreterare så länge som till nära 79 års ålder har sin grund i två skäl, nämligen dels att Erdmann besuttit och alltjämt besitter en säkerligen sällsynt vitalitet, som tagit sig uttryck i aldrig sviktande samvetsgrannhet och säkerhet i handhavandet av anstaltens angelägenheter dels ock att en omorganisation av pensions- och understödsväsendet under många år ansetts nära förestående, ehuru den av särskilda skäl undanskjutits år efter år samt att ett ombyte å kamrerare- och sekreterarebefattningen ansetts olägligt inför den sålunda snart väntade omorganisationen. Att taga detta förhållande till intäkt för karakteriserande av befattningen såsom bisyssla synes i och för sig knappast berättigat.

Erdmann har beträffande den tid, skötseln av anstaltens angelägenheter tagit i anspråk, angivit, att den dagliga, till kl. 3—4 e. m. utsatta mottagningstiden upptoges av besök, telefonsamtal, utdelning av sådana pensioner, som utbetalas vid anstalten, en vidlyftig brevväxling m. m. I själva verket hade denna timme utsträckts till 2 å 3 timmar dagligen. Övriga göromål hade fått skötas antingen i hemmet eller på eftermiddagarna vid förnyad vistelse å tjänstelokalen. Under bokslutstiden hade även söndagarna måst anlitas för arbetet. Förutom nyss nämnt arbete har kamreraren hand om

den löpande bokföringen, granskningen till föredragning av pensionsansökningarna, beräkning av inkomster och utgifter, uppsättande av utlåtande i besvärfrågor och framställningar om anslag jämte rekvisitioner av anslag, fondförvaltningen, d. v. s. placering i samråd med direktionen av tillgängliga medel m. m.

Beträffande omfattningen av handelsflottans pensionsanstalts verksamhet under den tid, Erdmann innehaft befattningen såsom anstaltens kamrerare och sekreterare, har i förenämnda promemoria meddelats bland annat, att anstaltens utgifter för pensioner uppgingo till omkring 110,000 kronor år 1895, omkring 207,000 kronor år 1915 och omkring 375,000 kronor budgetåret 1937/38 samt att antalet pensionstagare hos anstalten utgjorde sammanlagt 1,245 vid slutet av år 1895, 1,952 vid slutet av år 1915 och 2,303 vid slutet av budgetåret 1937/38. Under tiden efter år 1895, då Erdmann tillträdde sin nuvarande befattning, hade sålunda en avsevärd utvidgning av pensionsanstaltens verksamhet ägt rum. Från tiden strax före år 1915 och närmaste tiden därefter härledde sig ett komplex av tilläggs pensioner och anslag till förbättring av pensioneringen från anstalten, vilket givetvis medverkat till ökningen av arbetet för kamreraren.

Under åberopande av sålunda lämnade uppgifter har slutligen i promemorian anförts, att billighetsskäl syntes motivera ett väsentligt högre pensionsbelopp åt Erdmann än det av statskontoret alternativt ifrågasatta 600 kronor, samt att med hänsyn till föreliggande särskilda omständigheter den av anstalten föreslagna tilläggs pensionen knappast kunde anses såsom oskäligen.

Föredragande *departementschefen* har anfört:

»Med hänsyn till de upplysningar, som i nyss återgivna promemoria meddelats rörande omfattningen av Erdmanns tjänstgöring hos handelsflottans pensionsanstalt, anser jag hinder ur av statskontoret berörda principiella synpunkter icke böra möta mot att Erdmann på grund av nämnda tjänstgöring kommer i åtnjutande av pension av statsmedel, då han efter 56-årig anställningstid avgår ur pensionsanstaltens tjänst. Jag förordar alltså, att förslag förelägges riksdagen om pension åt Erdmann, och för egen del vill jag såsom i förevarande fall skäligen föreslå ett belopp av 900 kronor.»

I samband härmed har utskottet till behandling förehått en inom andra kammaren av herr *Lindberg* i Stockholm väckt motion, nr 363, i vilken hemställts, »att den pension, som beviljas Erdmann i anledning av förevarande proposition, måtte utmätas i nära anslutning till vad av direktionen över handelsflottans pensionsanstalt föreslagits.»

Utskottet.

På grund av de skäl, som anförts av statskontoret, anser utskottet sig icke kunna tillstyrka bifall till det föreliggande förslaget om beredande av ökade pensionsförmåner åt Erdmann. Utskottet hemställer förty,

att riksdagen må avslå såväl Kungl. Maj:ts förevarande framställning som den i ämnet väckta motionen II: 363.

22:o.

Biträdet vid Hälsingborgs internationella signalstation Frans Waldemar Banck. Under punkten 12 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att biträdet vid Hälsingborgs internationella signalstation Frans Waldemar Banck må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1,404 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Banck är född den 3 juli 1874 och således 64 år gammal;

att han år 1894 erhållit anställning i lotsverkets tjänst såsom lotslärling vid Hälsingborgs lotsplats;

att han sedan den 1 juni 1902 eller under mer än 36 år varit anställd såsom biträde vid den enligt Kungl. Maj:ts brev den 26 april 1901 i Hälsingborg inrättade, under lotsstyrelsens överinseende ställda internationella signalstationen för fartyg;

att kostnaderna för avlöning av personalen vid denna signalstation på grund av Kungl. Maj:ts beslut bestridas av från handels- och sjöfartsfonden utgående årliga anslag;

samt att Banck, vilken har att uteslutande ägna sig åt tjänsten vid signalstationen, från nyssnämnda anslag uppbär arvode, som senast genom Kungl. Maj:ts beslut den 2 oktober 1936 bestämts att, räknat från och med den 1 juli 1935, utgå med 3,000 kronor för år, varå dyrtidstillägg icke åtnjutes.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

23:o.

Förre lotslärlingen Sture August Meurling. I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 26 av herr *Magnusson, Karl*, jämte två av kammarens övriga ledamöter, och den andra inom andra kammaren under nr 145 av herr *Tornegård* jämte tre av kammarens övriga ledamöter, hemställs, att riksdagen måtte besluta att till förre lotslärlingen Sture August Meurling under hans livstid skall utgivas ett årligt understöd av förslagsvis 1,800 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Meurling är född 24 december 1904 och alltså 34 år gammal;

att han den 1 juli 1919 antogs såsom lotslärling vid Kalmar lotsplats;

att han den 24 november 1926 i nämnda egenskap medföljt vid lotsning av ett fartyg, varvid han för hemfärd från fartyget avhämtats med en lotsbåt under befäl av mästerlotsen B. O. E. Valtin;

att han under färden i ändamål att bereda sig tillräcklig sittplats fattat ett i båten liggande jaktgevär, tillhörigt Valtin och av denne utlånat till under färden medföljande extra lotsen J. E. Pettersson, som Meurling ovetande laddat detsamma och lagt det ifrån sig på en bänk i båten;

att därvid ett skott brunnit av och träffat Meurling i högra underbenet med påföljd att knäet skadats så svårt, att han den 17 oktober 1929 nödgats låta amputera höger ben omkring 12 centimeter ovanför knäleden;

att Meurling till följd av sina skador blivit oförmögen att fullgöra sin lots-tjänst och på grund härav erhållit avsked ur lotsverkets tjänst den 18 augusti 1927;

att riksförsäkringsanstalten genom beslut den 28 januari 1927 förklarade, att olycksfallet icke inträffat under sådana omständigheter, att olycksfall i arbete kunde anses föreligga, och att Meurling förty icke vore berättigad till ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen;

att försäkringsrådet, varest Meurling häröver anförde besvär, genom utslag den 8 april 1927 ej fann skäl göra ändring i överklagade beslutet;

att Meurling på grund av det honom övergångna olycksfallet år 1936 anhängiggjorde talan mot lotsstyrelsen under yrkande om ersättning för sjukvårdskostnader, sveda och värk, för framtida men samt för förlorad arbetsförtjänst med vissa närmare angivna belopp;

att Meurlings talan ogillats senast genom Kungl. Maj:ts dom den 28 november 1938, enär olycksfallet ansetts icke hava vållats av vårdslöshet eller försummelse i tjänsten från lotsbefällets sida;

samt att Meurling befinner sig i små ekonomiska omständigheter.

I anledning av ansökningar av Meurling har *Kungl. Maj:t* genom särskilda beslut den 27 januari 1928 och den 27 januari 1933 tilldelat Meurling tillfälliga understöd å 400, respektive 600 kronor.

Utskottet.

Det i förevarande motioner framställda förslaget är av den beskaffenhet, att det undandrager sig bedömande efter de grunder, vilka vanligen pläga tillämpas vid beviljande av pension eller understöd. Såväl riksförsäkringsanstalten som försäkringsrådet hava funnit, att det Meurling övergångna olycksfallet icke inträffat under sådana omständigheter, att olycksfall i arbete kan anses hava förelegat, och att Meurling förty icke är berättigad till ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagens bestämmelser. Av Meurling i domstolsväg framställda ersättningsanspråk hava vidare ogillats under motivering, att olycksfallet icke vållats av vårdslöshet eller försummelse i tjänsten från vederbörande befäls sida.

Ehuru utskottet funnit nu förevarande fall vara i hög grad behjärtansvärt med hänsyn till de för Meurling ödesdigra konsekvenser, som det honom övergångna olycksfallet medfört, har utskottet med hänsyn till ärendets säregna beskaffenhet likväl icke ansett sig nu kunna tillstyrka bifall till de föreliggan-

de motionerna. Enligt utskottets mening torde det i första hand böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter därom gjord framställning taga under omprövning, huruvida och i så fall i vad mån förutsättningar kunna vara för handen för beredande av årligt understöd av statsmedel åt Meurling.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att förevarande motioner I: 26 och II: 145 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Affärsdrivande verks medel.

I. Postmedel.

24:o.

Förra städerskan vid postverket Anna Henrika Andersson, född Enström.

I en till riksdagen avlåten, den 17 februari 1939 dagtecknad proposition nr 110 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 13 föreslagit riksdagen medgiva, att förra städerskan vid postverket Anna Henrika Andersson, född Enström, må, räknat från och med den 1 januari 1939, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 408 kronor, att utgå av postmedel.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Andersson är född den 1 februari 1870 och således 69 år gammal;

att hon under tiden 1 november 1918—31 december 1938 eller under något över 20 år varit anställd såsom städerska vid postdirektionen i Stockholms distrikt;

att städningsarbetet krävt en daglig arbetstid av 4 timmar;

att Anderssons ersättning för städningsarbetet utgått med 1,200 kronor för år under tiden 1 november 1918—30 september 1922, med 900 kronor för år under tiden 1 oktober 1922—31 augusti 1933 samt med 1,200 kronor för år under tiden därefter;

samt att Andersson, som är änka, försörjt sig uteslutande på den inkomst, hon erhållit från postverket.

Andersson, som icke blivit underkastad bestämmelserna i tjänstepensionsreglementet för arbetare, kan ej heller komma i åtnjutande av pension enligt bestämmelserna i kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, när hon vid den tidpunkt, då hon uppnådde 60 års ålder, icke under sammanlagt 15 år innehaft sådan anställning i statens tjänst, som utgjort hennes huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

II. Telegrafverkets medel.

25:o.

Förre nattvakten vid Motala rundradiostation Gustaf Adolf Jakobsson. I en till riksdagen avlåten, den 17 februari 1939 dagtecknad proposition nr 110 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 14 föreslagit riksdagen medgiva, att förre nattvakten vid Motala rundradiostation Gustaf Adolf Jakobsson må, räknat från och med den 1 januari 1939, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 540 kronor, att utgå av telegrafverkets medel.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Jakobsson är född den 14 mars 1878 och således nära 61 år gammal;
att han under åren 1912—1923 under sammanlagt 9 år 6 månader varit anställd såsom arbetare vid statens vattenfallsverk;

att han under tiden 29 juli 1926—9 juni 1934 eller under omkring 7 år 10 månader innehaft anställning såsom nattvakt vid Motala rundradiostation;

att han under tiden för sistnämnda anställning åtnjutit sjukledighet under något mer än 1 år och att han avgått från anställningen på grund av sjukdom;

samt att Jakobssons avlöning såsom nattvakt utgjort 2,400 kronor för år under åren 1928—1930 samt 2,700 kronor för år under tiden därefter, varå dyrtidstillägg ej utgått.

Vattenfallsstyrelsen har tillstyrkt pension åt Jakobsson till belopp av 540 kronor för år, motsvarande vad som skulle hava i pension utgått till Jakobsson, om å honom varit tillämpliga bestämmelserna i kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetspersonal i statens tjänst.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

III. Trafikmedel.

26:o.

Förre järnvägsarbetaren August Andersson Lindahl. I motion II: 61 hemställer herr *Sundberg*, att riksdagen måtte bevilja förre järnvägsarbetaren August Andersson Lindahl pension med belopp, som efter prövning kunde befinnas skäligt.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Lindahl är född den 10 juli 1867 och alltså 71 år gammal;
att han åren 1893—1894 samt 1911—1915 varit anställd såsom ban- och byggnadsarbetare vid statens järnvägar, därvid hans sammanlagda styrkta anställningstid uppgått till endast något mer än 5 år,
samt att han enligt intyg av arbetskamrater skulle hava arbetat vid olika järnvägsbyggnadsarbeten för statens järnvägars räkning under åren 1898—1906 samt 1908 och 1909.

Över den nu föreliggande motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtande av statskontoret, som hört järnvägsstyrelsen.

Järnvägsstyrelsen har framhållit, att såvitt kunnat utrönas Lindahl icke innehåft anställning vid statens järnvägsbyggnader efter utgången av år 1915. Han hade sålunda vid tiden för anställningens upphörande varit endast 48 år gammal. Verkställd undersökning angående de för Lindahl angivna anställningstiderna vid statens järnvägsbyggnader hade vidare givit vid handen, att endast något mer än 5 år därav kunnat vederbörligen styrkas. De av Lindahls arbetskamrater avgivna intygen kunde enligt styrelsens uppfattning ej tillerkännas vitsord. På grund härav och då enligt kungörelsen den 8 november 1918 angående pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader förutsättning för pensions erhållande varit, att vederbörande vid sin avgång uppnått minst 55 levnads- och 25 tjänstår, ansågo sig styrelsen icke kunna tillstyrka bifall till motionen.

Statskontoret har likaledes — under hänvisning till vad järnvägsstyrelsen i ärendet anfört — avstyrkt bifall till motionen.

Då av utredningen i ärendet framgår, att Lindahls anställningstid i statens tjänst varit av tämligen ringa omfattning — allenast något mer än 5 år — anser sig utskottet icke kunna tillstyrka beviljandet av pension i förevarande fall.

Utskottet hemställer förty,

att förevarande motion II: 61 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Utskottet.

IV. Statens vattenfallsverks medel.

27:o.

Träarbetaren Karl August Jonasson. I motion I: 212 hemställer herr Sandegård, »att riksdagen måtte bevilja träarbetaren Karl August Jonasson, Lilla Edet, ett årligt understöd att utgå från 1 januari 1939 med det belopp som kan anses lämpligt».

Av tillgängliga handlingar i ärendet inhämtas,
att Jonasson är född den 7 november 1869 och alltså 69 år gammal;
samt att han varit anställd vid statens vattenfallsverk, vid Trollhätte kraftverksbyggnader och Götaälvsarbetena å Vargön under åren 1914—1934 i sammanlagt 15 år 9 månader 2 dagar, varav 11 år 1 månad 9 dagar före uppnådd ålder av 60 år.

Utskottet.

Då Jonasson avgått från sin anställning vid statens vattenfallsverk under år 1934, är kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst icke tillämplig å honom. Även om författningen varit tillämplig i förevarande fall, synes pension enligt författningens bestämmelser dock icke hava kunnat utgå till Jonasson, enär han icke vid den tidpunkt, då han uppnådde 60 års ålder, under sammanlagt 15 år innehaft statstjänst. Då emellertid Jonasson under tillhoppa nära 16 år arbetat i statens tjänst, finner sig utskottet i enlighet med de principer, som före ikraftträdandet av ovanberörda pensionsföreskrifter tillämpades av riksdagen, böra tillstyrka, att Jonasson tillerkännes pension. Pensionsbeloppet synes, i överensstämmelse med vad som tidigare pläгат beviljas åt arbetare med här ifrågavarande tjänstetid, böra bestämmas till 504 kronor för år.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion I: 212, må medgiva, att förre träarbetaren vid statens vattenfallsverk Karl August Jonasson må, räknat från och med den 1 januari 1939, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 504 kronor, att utgå av statens vattenfallsverks medel.

V. Statens domäners fond.

28:o.

Förre skogsarbetaren i Stockholms revir Karl Vilhelm Erikson. I en till riksdagen avlåten, den 17 februari 1939 dagtecknad proposition nr 110 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkt 15 föreslagit riksdagen medgiva, att förre skogsarbetaren i Stockholms revir Karl Vilhelm Erikson må, räknat från och med den 1 januari 1939, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 540 kronor, att utgå av statens domäners fond.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Erikson är född den 24 augusti 1874 och således 64 år gammal;
att han innehaft anställning såsom skogsarbetare å Sjuenda kronopark i Stockholms revir från år 1905 till sommaren 1933, då han lämnat anställningen på grund av sjukdom;
att sammanlagda effektiva tjänstetiden för Erikson utgjort omkring 24 år;
att Erikson i viss omfattning även tjänstgjort såsom arbetsförman;
att hans avlöning under åren 1929—1932 utgjort i medeltal omkring 1,100 kronor för år;
att Erikson under tiden för anställningen vid domänverket icke innehaft annan anställning;
samt att Erikson enligt ett för honom utfärdat läkarintyg vid avgången år 1933 på grund av magsjukdom och nervåkomma var oförmögen att fortsätta med skogsarbete och att magsjukdomen delvis torde hava förorsakats av olämplig kost under arbetet i skogen.

Enär Erikson avgått från anställningen i statens tjänst före ikraftträdandet den 1 januari 1935 av kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, har Erikson icke kunnat av domänstyrelsen tillerkännas pension.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Stockholm den 16 mars 1939.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Utskottet.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerberg, Ehrnberg, Berling, Friggeråker, Holmström, Nilsson* i Mölndal, *Sundvik* och *Albertsson*;

från andra kammaren: herrar *Holmgren, Lovén, Paulsen, Andersson* i Falkenberg, *K. A. Westman, Gustavson* i Västerås, *Osberg* och *Henriksson*; dock att herr *Janson* i Frändesta deltagit i behandlingen av punkt 2 i stället för herr *Holmgren* samt av punkterna 20 och 21 i stället för herr *Henriksson* samt att herr *Bodin* i Visby deltagit i stället för herr *Friggeråker* i behandlingen av punkt 21.

Reservation

vid punkten 21 (ang. pension åt kamreraren och sekreteraren hos handelsflottans pensionsanstalt N. A. F. Erdmann)

av herrar *Åkerberg, Holmström* och *Osberg*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Med hänsyn till Erdmanns synnerligen långvariga tjänstgöring hos handelsflottans pensionsanstalt anser utskottet sig böra tillstyrka, att Erdmann vid avgång från anställningen hos anstalten beredes någon pension av statsmedel på grund av nämnda tjänstgöring. I likhet med statskontoret anser utskottet emellertid, att pensionen icke bör bestämmas högre än till ett belopp av 600 kronor om året.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning och motionen II: 363, må medgiva, att kamreraren och sekreteraren hos handelsflottans pensionsanstalt Nils Axel Fredrik Erdmann må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin befattning hos pensionsanstalten, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 600 kronor.»